

פרפראות

פאר

פורים צו תשפ"ב

ככלות ייני תרד

עיני פלגי מים

פלגי מים שירו

של רבי שלמה

אבן גבירול

לפורים

פרפרות פאר

ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים שירו של רבי שלמה אבן גבירול לפורים אות א'

מפתח נושאים פורים צו תשפ"ב

כג, גדולים מעשי חייא עד כמה יש לכוון
בהכנה לתלמוד תורה
כד, שונא מתנות זהו הנזהר בספק טריפה
בבהמתו
כה, רמז בדרך צחות לחגירת אבנט בשעת
תפילה

א, ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים שירו של רבי שלמה אבן גבירול לפורים

רבי שלמה אבן גבירול תלמידו של רב האי גאון,
חי בשנת ד' אלפים תשפ"א עד ד' אלפים
תתי"ח, חיבר שירים רבים ופיוטים,

מסופר כי איש כילי אחד ושמו משה הזמין את
המשורר ר' שלמה אבן גבירול לסעודת פורים,
ואחרי הכוס הראשונה נתן לו מים במקום יין,
ואז שר עליו אבן גבירול את השירה הזאת (אורה
ושמחה ליורנו תקמ"ו)

ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים

שבעים (יין) המה הגבורים ויכחידום תשעים
(מים) שרים:

שבתו שירים כי פה שרים
מלא מים מלא מים

ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים

לחם לאוכל איך יטעם, או איך לחיך מאכל
ינעם,

עת בגביעים לפני העם,
יותן מים יותן מים

ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים

מי ים סוף בן עמרם הוביש, ויאורי מצרים
הבאיש,

אכן כי זה משה האיש,
יזל מים יזל מים

ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים

א, ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים
שירו של רבי שלמה אבן גבירול לפורים

ב, הכומר ששאל את הר"ר יהונתן אייבשיץ
הרי היום הולך אחר הלילה

ג, התשובה של חודש אדר היא תשובה מאהבה
או תשובה הכרחית ע"י גזירות

ד, והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור איך
אמרו על השמש ששים ושמים

ה, תירוץ על הקושיא למה רק בפורים יש
לתלמוד מפסוק דלא למיתב בתעניתא,

ו, במה נחלקו מרדכי הצדיק ואסתר המלכה
ז, מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות

נס פורים מרומז בסולת
ח, המן מן התורה הקשר לעץ הדעת

ט, תכלת, הוא סימן לתחילת היום ולתחילת
הגאולה

י, זכר את ושתי מכוון לבני איש עד מה כבודי
ולבן אמוץ כלה נבואתך וצא

יא, ושתי לא רצתה לעבוד בשבת
יב, למען ינוח מכוון למעשה הפרה שלא רצתה
לעבוד בשבת אמרי אמת

יג, הכתוב תחת הסרפד יעלה הדס מכוון
לנטילת הדס לכבוד השבת

יד, תפילת הצדיק מעלה את תפלת פשוטי העם
מהר"ם שיף

טו, "עד דלא ידע" וגם אם ידע אומר דלא ידע
מהרש"א

טז, למה לא אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין ע"ג
המזבח יעסוק בתורת נסכים

יז, ע"י מעשה שהיה ביאר האמרי אמת הרוצה
לנסך בצחות

יח, ביאור ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין
יט, מה שאמרה תורה לאמור הנראה כמיותר
כיוון שאמר צו, בנין אריאל

כ, יותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון
כיס בנין אריאל בדרך הלצה

כא, ביאור הכונה שאמר לאמר ע"ד מאמר
הרבי מקאצק

כב, קורבנות ישראל חביבין לקב"ה יותר
מקורבנות המלאכים הרבי מקאצק

הנני רע, לצפרדע, עמו אזעק ואשוע,

כי מי כמוהו יודע,

שיר המים שיר המים

ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים

נזיר יהיה לפני מותו, כבני רכב (סגפנים) יהיה

דתו,

יהיו בניו ובני ביתו,

שואבי מים שואבי מים

ככלות ייני תרד עיני פלגי מים פלגי מים

ב, הכומר ששאל את הר"ר יהונתן אייבשיץ הרי היום הולך אחר הלילה

מפורסם אותו סיפור בר"ר יהונתן אייבשיץ רבה של פראג ששאלו כומר אחד קובלני עליכם יהודים, כל ימים טובים שלכם אתם עושים לילה ויום שכן במנין ישראל היום הולך אחר הלילה, ואילו תמה אני שסעודת פורים אתם סועדים בלילה שלאחר היום,

החזיר לו ר' יהונתן ואמר, תמה אני עליכם אומות העולם כל ימים טובים שלכם אתם עושים יום ולילה שכן במנין האומות הלילה הולך אחרי היום, ואילו חג המולד של מושיעכם אתם עושים בלילה שלפניו,

אלא אלו ואלו צודקים, פורים שלנו בא לנו מידי גוי (המון) לפיכך אנו נוהגים מנהג גויים, חגם של הנוצרים בא לכם מידי יהודי לפיכך אתם נוהגים בו מנהג ישראל,

ג, התשובה של חודש אדר היא תשובה מאהבה או תשובה הכרחית ע"י גזירות

איתא בגמרא (סנהדרין צ"ז ע"ב) **אמר רב, כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים,**

פירש רש"י, אם כל ישראל חוזרין בתשובה יבא, ואם לאו לא יבא,

ושמואל אמר, דיו לאבל שיעמוד באבלו,

פירש רש"י, דיו לאבל שעומד באבלו - דיו להקדוש ברוך הוא שעומד כמה ימים וימינו אחר, כלומר, אם לא יעשו תשובה אינו עומד באבלו כל הימים אלא ודאי קץ לדבר,

לישנא אחרינא, דיו לאבל - דין לישראל צער גלות, אפילו בלא תשובה נגאלין. עכ"ל רש"י,

כתנאי, רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה נגאלין, ואם לאו אין נגאלין,

אמר ליה רבי יהושע, אם אין עושין תשובה אין נגאלין?

אלא, הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב,

קושיות המהרש"א

כתב המהרש"א (סנהדרין צ"ז ע"ב ד"ה אמר רב כלו כל הקיצין) רש"י פירש כל הסוגיא דשמואל ס"ל כרבי יהושע, **שיהיו נגאלין גם בלא תשובה כלל,**

אבל א"כ מאי קאמר ר"י אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד להם מלך כהמן ומחזירין למוטב הרי אם לא יחזרו למוטב גם נגאלין,

ועוד קשה, מאי קעביד רבי יהושע בהני קראי דמיייתי ר"א, ולמה שתק ר"א לבסוף, ע"כ קושיות המהרש"א,

מהלך מדהים של המהרש"א לבאר מחלוקתם

שרב ורבי אליעזר סברי כי להיגאל צריך שיעשו ישראל תשובה מרצונם שהיא תשובה רצונית,

ושמואל ורבי יהושע סברי שאם לא יעשו תשובה רצונית, ורק יעשו תשובה הכרחית גם אם לא מרצונם, גם אז ייגאלו,

וז"ל המהרש"א בביאורו, ע"כ נראה לפרש דרב אמר כלו כל הקיצין דאין קץ לדבר, כיון דהוא תלוי בתשובה ומע"ט דהיינו שישובו

מצד עצמם, ואין זה בידו יתברך ב"ה דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים,

ושמואל אמר דיו לאבל, ר"ל דיו שישובו ישראל מצד אבלן וזולתן ויש קץ לדבר, וכשיבא זמן גאולה מעמיד להן הקדוש ברוך הוא מלך כהמן ומחזירין למוטב שיעשו תשובה,

המהרש"א מבאר כל אחד מהפסוקים שהביא רבי אליעזר הוכחה שרק בתשובה רצונית, והשיבו רבי יהושע בפסוקים אחרים המוכיחים שגם בתשובה הכרחית, ושתק רבי אליעזר והודה לרבי יהושע

ד, והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש
כגבור איך אמרו על השמש ששים
ושמחים

כל המברך על החדש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן כל המברך על החדש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה, ומברך, ברוך וכו' אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם, חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, **ששים ושמחים** לעשות רצון קונם וכו', ע"כ, **פירש"י**, **ששים ושמחים**, כדכתיב (תהלים י"ט) "לשמש שם אוהל בהם, והוא כחתן יוצא מחופתו **ישיש כגבור**", מבואר, שהשמש יוצאת להאיר בשמחה, כשמחת חתן היוצא מחופתו,

איתא בגמרא (נדרים ל"ט ב'), מאי דכתיב, (חבקוק ג' י"א) "שמש ירח עמד זבולה", שמש וירח זבול מאי בעיין, והא ברקיע קביעי, מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו, רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירין,

באותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות, אמר להם, בכל יום ויום משתחווים לכם, ואתם מאירים, **בכבודי לא מחיתם**, בכבוד בשר ודם מחיתם, **ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים**, שנאמר (חבקוק ג' י"א) "לאור חציך יהלכו" ע"כ,

מבואר, כי הם יוצאים להאיר ע"י **יסורים**, א"כ יש להקשות, וכי לזה יקרא **ששים ושמחים**, ואיך אפשר לומר שהם יוצאים בשמחה, כאשר יורים בהן יום יום שיאירו, **ויש ליישב**,

איתא בגמרא (שבת פ"ח ב'), תנו רבנן, עלובין ואינן עלובין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, **עושין מאהבה ושמחין ביסורין**, עליהן הכתוב

אומר (שופטים ה' ל"א), "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו", ע"כ,

מבואר בדבריהם ז"ל, כי העושין מאהבה ושמחים ביסורים הם הדומין לשמש, אם כן אנו למידין כי השמש יוצאת להאיר בשמחה, אע"פ שנעשה הדבר ע"י **יסורים**,

לפי"ז מתורצת קושיתנו כפתור ופרח, דאע"פ שהשמש יוצאת להאיר ע"י **יסורים**, כאמרז"ל שבכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות, בכל זאת השמש יוצאת בשמחה, כמ"ש **ששים ושמחים**.

רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה נגאלין, שנאמר (ירמיהו ג' כ"ב), "שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם"

אמר לו רבי יהושע, (ישעיהו נ"ב ג') "כי כה אמר ה' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו", ולא בכסף תגאלו - ללא תשובה ומעשים טובים".

ביאור המהרש"א בפסוקים הנ"ל

כתב המהרש"א (סנהדרין דף צז עמוד ב) ושמאל אמר דיו לאבל כו'. ר"ל דיו שישבו ישראל מצד **אבלן וזולתן** ויש קץ לדבר כשיבא זמן גאולה מעמיד להן הקדוש ברוך הוא **מלך כהמן**, ומחזירן למוטב שיעשו תשובה,

וז"ש אר"א אם ישראל עושין תשובה דהיינו **תשובה רצונית** מצד עצמן שנאמר **שובו בנים שובבים** ואז **ארפא** משובותם, כלומר שיגאלו,

והשיב לו רבי יהושע דההוא קרא **בתשובה הכרחית** קאמר כדאמר לעיל מעמיד להם מלך כהמן, ומחזירן למוטב, ומייתי **חנם** נמכרתם, דהיינו דומיא **דגזירת המן** שאמר ליה המלך להמן, **הכסף נתון לך** והעם לעשות בו וגו', וזהו **חנם** נמכרתם,

וז"ש בעבודת כוכבים שהשתחוו **לצלם של המן** כדאמרינן בפ"ק דמגילה.

ואמר ולא בכסף תגאלו לא בתשובה כו'. לכאורה אדרבה הכי משמע לא בכסף ממש תגאלו אלא בתשובה ומעשים טובים וכן פירש"י ורד"ק בישעיה,

אלא דעל מעשה המן נמי קאמר ולא בכסף, שכבר שקלתם למשכן דהיינו תשובה ומעשים טובים **רצוניים שהיה להם במשכן** על מעשה עגל, אלא בתשובה ומעשים טובים **הכרחיים על ידי צרת המן**,

מבואר, שהתשובה שהיתה בימי המן היתה **תשובה הכרחית ע"י גזירות קשות**, ואיך אמרו בספה"ק, כי התשובה של חודש אדר היא **תשובה מאהבה**, ובחודש אלול היא תשובה מיראה, איך אפשר לקרוא לתשובה הנעשית ע"י גזירות קשות, תשובה מאהבה,

ביאור הענין ע"ד עושין מאהבה ושמחים ביסורים

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק נ"ו) ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי, אמרה לו, לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים, לילה ויום, ואלו הן, י"ג בניסן י"ד בניסן ט"ו בניסן,

אמר לה מרדכי, והלא יום שלישי הוא יום ראשון של פסח,

אמרה לו, זקן שבישראל, ואתה ראש לסנהדרין, ואתה אומר דבר זה, ואם אין ישראל לעשות הפסח, למי הוא פסח, ושמע מרדכי את דבריה והודה לה מרדכי, ועשה לה כל אשר צותהו, שנאמר ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר, מה הוא לשון

ויעבור מרדכי, מלמד שעבר יום ראשון של פסח בלא אכילה ושתיה, ע"כ,

יש להבין במה נחלקו מרדכי ואסתר

ואפשר לבאר, בהקדם את דברי המהר"ל דלהלן,

איתא בגמרא (ברכות י"ב ע"ב) חכמים אומרים מזכירין יציאת מצרים בימים, ור' אלעזר בן עזריה אומר מזכירים יציאת מצרים גם בלילות. ע"כ,

במה חולקים חכמים ורבי אלעזר בן עזריה

כתב המהר"ל, (גבורות ה' פרק נ"ג באמצע ד"ה עד שדרשה בן זומא) וז"ל, **ויראה דבסברא פליגי**, כי כאשר ראינו ביציאת מצרים שהיה גם בלילה וגם ביום,

בלילה, שבו הכה הקדוש ברוך הוא בכורי מצרים, ואמר להם פרעה לצאת, והנה כאן התחלת היציאה, וזה היה האמצעי להגיע אל הגאולה,

וביום היתה לגמרי, שהרי ביום היו יוצאים ולא בלילה,

סברת ראב"ע גם ביום וגם בלילה

ולפיכך סבר רבי אלעזר כי יש להזכיר יציאת מצרים גם בלילות, בלילה, מצד עצם המכה שבאה בלילה דוקא, וזה היה האמצעי, וביום שהיציאה שהיתה ביום, שזו היתה המטרה, ולכך ראוי להזכיר ביום ובלילה,

סברת חכמים רק בימים

עוד יש לומר, כי דבר הבא ע"י יסורים, יש לו חביבות יתר, וכך יש לומר כי תשובה הבאה ע"י יסורים וגזירות קשות היא נעשית מאהבה.

ה, תירוץ על הקושיא למה רק בפורים יש ללמוד מפסוק דלא למיתבי בתעניתא

איתא בגמרא (פסחים ס"ח ע"ב) אמר רב יוסף הכל מודים בפורים, דבעינן נמי לכס, מאי טעמא ימי משתה ושמחה כתיב ביה,

מר בריה דרבינא, כולה שתא הוה יתיב בתעניתא, לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכיפורי,

עצרת, יום שניתנה בו תורה, ופרש"י שישמח בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה תורה בו,

פוריא ימי משתה ושמחה כתיב,

מעלי יומא דכיפורי, דתני חייא בר רב מדפתי ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה בו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי,

וקשה, למה בקבלת התורה מרצון לא לומדים דלא ליתני בתעניתא, מסברא כמו בעצרת, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל, שנתנה תורה בו, וצריך ללמוד מהכתוב, ימי משתה ושמחה,

ויש לומר, מכיוון ובמתן תורה קיבלו התורה בכפייה, לכן צריך שישמח במאכל ומשתה, להראות שאעפ"י שקיבלו התורה מאונס בכ"ז נוח ומקובל יום זה, אבל בפורים שקיבלו התורה מרצון, אי לאו שלמדנו מהפסוק, ימי משתה ושמחה, אזי מכח הסברא, להראות שנוח ומקובל, לא היינו יודעים דלא למיתבי בתעניתא, כי הרי קבלוה מרצון, ובודאי הוא נח ומקובל, ואין צריך להראות שנוח ומקובל ע"י אכילה ושתיה.

ו, במה נחלקו מרדכי הצדיק ואסתר המלכה

פרפראות פאר

אמנם חכמים סבירי להו אף על גב שהמכה היתה בלילה, יש להזכיר ביום דוקא כי זה עיקר הגאולה שהיה ביום, ומחמת זאת הגאולה שייצאו ביום היתה המכה בלילה, והמכה היתה רק האמצעי להגיע לגאולה, אם כן נמשך הכל אל היציאה ביום. ע"כ,

היוצא לנו מזה כי חכמים אומרים שיש לקיים המטרה, וראבי"ע סבר כי יש לקיים גם האמצעי,

לפי"ז אפשר להבין כפתור ופרח, במה נחלקו מרדכי ואסתר, מרדכי סבר, כמו חכמים, מכיוון ועיקר המטרה לקיים תורה ומצוות,

לכן אמר כי לצום בליל פסח זהו עובר על דת, כי זהו עיקר המטרה, ואסתר סברה כמו ראבי"ע, מכיוון והצומות וזעקתם הם אמצעי להגיע אל המטרה של קיום תורה ומצוות, לכן יש לקיים האמצעי, ושמע מרדכי את דבריה והודה לה, מכיוון וכבר נפסקה הלכה כראבי"ע,

ובזה מובנים היטיב דברי אסתר שאמרה לו, **זקן שבישראל ואתה ראש לסנהדרין ואתה אומר דבר זה, ואם אין ישראל לעשות הפסח, למי הוא פסח.**

ז, מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות נס פורים מרומז בסולת

איתא ברוקח (הלי חנוכה סי' רכ"ה) כי בפרשת אמור אחרי פרשיות המועדים כתיב צו את בני ישראל ויקחו שמן זית זך לרמז על חנוכה שיתקנו חכז"ל מועד מדרבנן,

ואחרי פ' הנרות כתיב פ' לחם הפנים ולקחת סלת ואפית אותה לרמז על פורים. ולפי פשוטו מפרשים כי פורים העיקר לשמחה ומשתה מרומז בולקחת סולת, וחנוכה העיקר להודות ולהדליק נרות לכן מרומז בנרות.

כתב החתם סופר (תורת משה פרשת אמור) ולענ"ד י"ל דהנה **איתא בגמרא** (מגילה י"ב ע"ב) אמר רבי לוי פסוק זה כולו על שם הקרבנות נאמר, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא כרשנא כלום הקריבו אוה"ע לפניך כרים בני שנה כדרך שהקריבו ישראל לפניך וכו', ממוכן אמרו מלאכי השרת כלום הכינו שלחן לפניך (פ"י לחם הפנים),

ואמרו כך כדי לעורר זכות על ישראל, והנה ממוכן הוא הי' היועץ שנהרגה ושתי, והריגה זו

פורים צו תשפ"ב

היתה יסוד על הנס כמבואר בכתוב כי על ידי שנהרגה לקח המלך את אסתר אשר על ידה נושעו ישראל בה', **ויפה מרומז בלחם הפנים נס הפורים** כי ממוכן שמורה על לחם הפנים על ידו נהרגה ושתי ונעשה לנו נס גדול הזה וק"ל קצא.

נל"ל כיצד מרמז ולקחת סולת על נס פורים

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת חיי שרה פרשה נ"ח), רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם בקש לעוררן אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה ק' וכו' וז' ותמלוך על ק' וכו' וז' מדינות.

וכבר ביארו הלשון מה ראתה, וכי היא לקחה זאת בעצמה, אלא הכי פירושו **מה ראתה מפני מה היתה ראויה למלוך**, וזאת בזכות שהיתה בת בתה של שרה, כלומר בזכות שרה,

מבואר, כי בת בתה של שרה הוא דבר שאינו כדרך הטבע משום שבדרך הטבע לא היתה שרה ראויה שתבוא בת בתה, כלומר שיהיה לה ולד,

מבואר, כי בשעה שבאו המלאכים לבשר ששרה יולדת, אמר אברהם קחי שלוש סאים קמח והיא אמרה סולת, וזכתה להיות בת בתה ולמלוך ולהעשות נס הפורים על ידה, וזה הרמז ולקחת סולת המרמז לסולת שלקחה שרה, ונעשה נס פורים ע"י בת בתה.

ח, המן מן התורה הקשר לעץ הדעת

במסכת חולין דף קל"ט ע"ב המן מן התורה מנין, המן העץ. ובמפרשים, מהרש"א שם, מהרם שי"ף בדברים נחמדים סוף חולין, ובמהר"ל בחידושי אגדות שם, מסבירים כי הקשר של המן הרשע אל עץ הדעת משום שהמן היה מזרע עמלק הנחש הקדמוני וגם הוא רצה להביא מיתה לעולם כמו שהביא הנחש

ט, תכלת, הוא סימן לתחילת היום ולתחילת הגאולה

איתא בגמרא, (ירושלמי ברכות דף ד' ע"ב), (ויומא דף י"ד ע"א) ר' חייא רובה (הגדול) ור"ש בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל (שם מקום) בקריצתא (באשמורת הבוקר),

ראו **אילת השחר שבקע אורה** (הם שתי קרני אור, המתפצלים במזרח לכאן ולכאן), א"ר חייא רובה

משום שזה הוא תחילת היום, כמ"ש "ייראוך עם שמש"

וזה הוא תחילת הגאולה, כי, "מרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת", זה היה תחילת הגאולה,

י, זכר את ושתי מכוון לבני איש עד מה כבודי ולבן אמוץ כלה נבואתך וצא

הקורא לאדם בשמו הוא לקירוב
ושלא בשמו הוא ריחוק

כתיב (תהלים ד' ג'), "בני איש עד מה כבודי לכלמה" **פירש רש"י**, עד מתי אתם מבזים אותי **שאינכם קוראים בשמי, וכי אין לי שם, דכתיב** (שמואל א' כ"ב ט') "ראיתי את בן ישי", וכו' עי"ש, **והכי איתא**, פסיקתא רבתי פיסקא לב - ענייה סוערה, **ילקוט שמעוני** תהלים - פרק ג - רמז תרכ"ז, עי"ש,

בן אמוץ כלה נבואתך וצא

איתא בגמרא (ברכות י" ע"א) אמר ליה ישעיהו לחזקיהו, **כבר נגזרה עליך גזירה**. אמר ליה, **בן אמוץ**, כלה נבואתך וצא,

בספר **ברכת אהרון** מהרה"צ ר' אהרון לוי אבד"ק **רישא זצ"ל**, כתב, קרא לו חזקיהו לישעיהו, **בן אמוץ**, ולא קרא לו בשמו, משום שהרע לו לחזקיהו על שאמר כבר נגזרה גזירה, לכן דבר אתו קשות ולא קראו בשמו, כמ"ש על הכתוב (תהלים ד' ג'), "בני איש עד מה כבודי לכלמה"

זכר את ושתי שהזכירה בשמה

בספר **יוסף לקח מהר"ר אליעזר אשכנזי זצ"ל** מקראקא, אשר חי בסמוך לשנותיהם של צדיקים הרמ"א והב"ח זצדי"ל, כתב בפירושו על מגילת אסתר,

כתיב (אסתר ב' א') אחר הדברים האלה **כשך חמת המלך** אחשורוש זכר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה, ויאמרו נערי המלך וגו',

וכ"כ זכר את ושתי, פירושו הזכיר שמה בפה, דאם פירושו הזכירבלב, מנין ידעו הנערים כי שכחה חמת המלך,

וידמה שלהיות מפורסם הטבע האנושי שכל אדם אשר ישנא לזולתו, לא יחפוץ להזכיר שמו

לר"ש בן חלפתא, כך היא **גאולתן של ישראל בתחילה קימעא קימעא**, כל שהיא הולכת, היא הולכת ומאירה,

מאי טעמא, (מיכה ז' ח') "כי אשב בחשך ה' אור לי", (פירש בקרבן העדה) לפי שהגלות נדמה ללילה, והגאולה לאור, והדבר ידוע שהיושב בחושך, אם יראה פתאום אור גדול יתעוורו עיניו, אלא צריך לפתוח לו תחילה אור קטן ואח"כ יוסיף מעט מעט, עד שיוכל לסבול אור גדול, כך,

בתחילה, ומרדכי יושב בשער המלך (אסתר ב'),

ואח"כ, וישב מרדכי אל שער המלך (אסתר ו'),

ואח"כ, ויקח את הלבוש ואת הסוס (אסתר ו'),

ואח"כ, **ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת** וגו' (אסתר ח'),

ואח"כ **ליהודים היתה אורה ושמחה** (אסתר ח'), עכ"ל הירושלמי,

ובקרבו העדה מבאר, כי חמשה הפסוקים דלעיל מהמגילה, הם כנגד,

אילת השחר,

עלות השחר,

האיר המזרח,

נץ החמה,

חצי היום,

שהם החמש הארות שביום,

מבואר, כי שלשת הזמנים שהם **אילת השחר, עלות השחר, האיר המזרח,** הם קודם הנץ החמה וזהו לפני בא היום,

ותחילת היום הוא בנץ החמה כמ"ש (תהלים ע"ב ה') "ייראוך עם שמש" כתב רש"י (ברכות דף ט עמוד ב), **עם שמש** - כלומר, כשהשמש יוצא, היינו עם הנץ החמה, (לשון רש"י),

ועתה, בן אדם שים לבך וראה בעיניך, כי הפסוק "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור", הוא תחילת הגאולה, והוא כנגד הנץ החמה,

לפי"ז מבואר כפתור ופרח,

מה שאמרו חז"ל ונתנו סימן לדבר (ברכות ט' ב') שתחילת היום, הוא משיכיר בין "תכלת" דייקא,

אמר לו הפרסי, אף על פי כן **טול פרתך והחזיר לי הדמים**, כי כל פעם שתרבץ לא אוכל לבוא אליך להעמידה, ועוד, לא תפרד ממני עד שתאמר לי הכשפים שלחשת באזנה,

התחיל היהודי לבכות, וא"ל, לא מכשף אני, א"ל הפרסי מי יאמינך, אני הכיתיה במלמד הבקר, ויגעתי עליה ולא עמדה, ואתה לחשת ותעמידנה, **אלמלא כשפים לא תעמידנה**, א"ל, בשבועה כך וכך לחשתי באזנה וע"כ עמדה,

כיון ששמע הפרסי כך, **הרהר בתשובה** ואמר אוי לי, מה פרה זו שאין לה לא שיחה ולא דעת, **הכירה את בוראה**, ואני שנבראתי בדמותו יתברך שמו, ונתן לי דעה ובינה, ואיני מכיר את **בוראי**, מיד הלך ונתגייר, וזכה ללמוד תורה **הרבה**, ונקרא שמו בישראל ר' חנינא בן תורתא, ועד עכשיו אומרים חז"ל על שמו הלכות, ע"כ,

התיקון של וּשְׁתֵי בַכָּךְ שֶׁלֹא רָצְתָה לַעֲבֹד בַּשַּׁבָּת

כתב הרמ"ע מפאנו (ספר גלגולי נשמות, אות ו' וּשְׁתֵי, בהוצאת לובלין תרס"ח, סעיף מ"ט) **וּשְׁתֵי נתגלגלה באותה פרה שמכר אותו חסיד, ולא היתה רוצה לעבוד בשבת**, כי היא היתה רוצה שיעשו בנות ישראל מלאכה בשבת, ואז היה תיקונה. ואותו גוי המתגייר הוא היה אחשורוש,

עיין עוד,

סדר הדורות חלק א' שנת ג' אלפים שצ"ה,
סדר הדורות חלק תנאים ואמוראים, אות ח'
ערך ר' חנינא בן תורתא,
סדר הדורות חלק תנאים ואמוראים אות ה'
ערך רב הונא בר תורתא,
סדר הדורות חלק תנאים ואמוראים אות י' ערך ר' יוחנן בן תורתא,

יב, למען ינוח מכוון למעשה הפרה שלא רצתה לעבוד בשבת אמרי אמת

כתיב (שמות פרק כ"ג י"ב) "ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת **למען ינוח שורך** וחמורך וינפש בן אמתך והגר"

הקשה "האמרי אמת", מהפסוק נשמע כי השביתה בשבת נעשתה כדי שיוכלו השור והחמור לנוח, כמ"ש "למען ינוח שורך וחמורך", וכי לכך ניתנה השביתה בשבת,

ותירץ, על פי דברי המדרש הנ"ל, במעשה ביהודי אחד, שלא רצתה פרתו לחרוש בשבת,

בפיו, וכן מצינו בשאול כאשר בא לכלל כעם עם דוד אמר מדוע לא בא בן ישי אל הלחם, וכן אמר ג"כ כי כל הימים אשר **בן ישי** חי על האדמה, וכן אמר גם כן גם לכולכם נתן **בן ישי** שדות,

כי על כן לא רצה להזכיר שמו כלל להיותו שנאתו מפורסמת, אבל קודם להיותו שנאתו מפורסמת אמר כה תאמרון ללוד, ויהונתן שהיה אוהבו השיב לאביו שאל נשאל דוד, עם היות שאביו הזכירו בן ישי, וכן ג"כ דוד בשנאתו את שמעי בן גרא אמר ועתה בן הימיני הניחו לו ויקלל, ולא הזכיר שמו,

וזה ידוע מטבע הענין כי כן הוא, ולכך נאמר פה שנודע לנערים ההם ששכחה חמתו של אחשורוש כשראו שהזכיר בפיו שם ושתי, ונס היה מזכיר מעשיה כאדם המספר כך היה עושה פלוני או כך היה אומר פלוני כי יורה זה קירוב דעת וסילוק חימה וכעס, וגם לא היה אומר שהוא גזר עליה אבל היה אומר נגזר עליה, כל זה יורה על היותו תוהה על הראשונות, כיון שבהיותו מספר מה שעשו לה לא היה אומר שהוא גזר, ע"כ,

מבואר, כי קריאה לאדם שלא בשמו גורם לביזוי וריחוק, וקריאה בשם האדם גורם לכיבוד וקירוב לבבות,

יא, וּשְׁתֵי לֹא רָצְתָה לַעֲבֹד בַּשַּׁבָּת

איתא במדרש, (פסיקתא רבתי פרק י"ד), **מעשה ביהודי אחד**, שהיה לו פרה חורשת כל ו' ימי **המעשה**, וירד מנכסיו, ומכר הפרה **לפרסי אחד**, והיה הפרסי חורש בה כל ו' ימים, וכשהגיע **יום השבת**, רצה לחרוש כמנהגו, והיתה רובצת, ולא רצתה לחרוש, והכה אותה מאד ולא נדדה ממקומה,

הלך הפרסי אצל היהודי וא"ל, טול פרתך שמכרת לי, כי מום יש בה **שאינה רוצה לחרוש היום**, והבין היהודי שבשביל שבת עשתה כך, כי היה **מנהגה לנוח בשבת**,

אמר לו היהודי, בוא עמי ואני אעמידנה, הלכו שניהם אצל הפרה, ולקחה היהודי ודבר באזנה ואמר פרתי את יודעת, כשהיית ברשותי היית **נוחה ביום השבת**, ועכשיו גרמו עונותי שמכרתניך לפרסי ועתה את ברשותו, בבקשה ממך, עמדי וחרשי, מיד עמדה על רגליה וחרשה,

וכך ביאר האמרי אמת, כי שמירת השבת צריכה להיות ליהודי כל כך חשובה, עד כדי כך שגם פרתו תרגיש בקדושת שמירת השבת, וזה הפירוש וביום השביעי תשבת "למען ינוח שורך וחמורך", כלומר, שהפרה גם תרצה לשמור שבת.

יג, הכתוב תחת הסרפד יעלה הדס מכוון לנטילת הדס לכבוד השבת

כתיב (ישעיהו נה י"ג) "תחת הסרפד יעלה הדס", תחת הסרפד - זו ושתי שהעבדה את בנות ישראל בשבת, יעלה הדס - זו אסתר הצדקת, שנקראת הדסה, (מגילה י" ע"ב),

איתא בגמרא (שבת ל"ג ע"ב), בהדי פניא דמעלי שבתא חזו רבי שמעון ורבי אלעזר בנו ההוא סבא דהוה נקיט שתי בדי הדס ורהיט בין השמשות. אמרו ליה: הני למה לך, אמר להו, לכבוד שבת. ותיסגי לך בחד, חד כנגד זכור, וחד כנגד שמור. - אמר ליה לבריה, חזי כמה חביבין מצות על ישראל, ע"כ,

עפ"י מה שנתבאר לעיל, שושתי ניתקנה למה שהעבדה בנות ישראל בשבת, ע"י שכיבדה את השבת ולא רצתה לעבוד בשבת, יש לרמוז בפסוק תחת הסרפד שזו ושתי, יעלה הדס שעל ידי הדסים באים להראות כמה חביבה השבת על ישראל, כדאיתא בגמרא.

יד, תפילת הצדיק מעלה את תפלת פשוטי העם מהר"ם שיף

כתיב, (אסתר פרק ז' ג') אם על המלך טוב, ואם מצאתי חן בעיניך המלך, תנתן לי, נפשי, בשאלתי, ועמי, בבקשתי,

כתב המהר"ם שיף (דרושים נחמדים למהר"ם שיף סוף חולין) תנתן לי, נפשי זו תפלה, מלשון "אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי" (תהלים מ"ב) בשאלתי, כלומר, בתפילתי, שתקבל ע"י שאלתי,

ועמי, ותפלת עמי, שהם פשוטי העם, כמ"ש כי תפלה שלא בכוונה נדחה חוץ למחיצה ועומדת, בבקשתי, שתפילת עמי, שתקבל גם כן ע"י בקשתי,

פירוש, שכשאדם צדיק מתפלל בכוונה מעלה אותה עמו, וזהו נפשי, בשאלתי, ועמי, בבקשתי, ע"כ דברי המהר"ם שיף,

טו, "עד דלא ידע" וגם אם ידע אומר דלא ידע מהרש"א

איתא בגמרא (מגילה ז' ע"ב) מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי,

איתא בגמרא, (בבא מציעא כ"ג ע"ב), בהני תלת מיילי עבידי רבנן דמשנו במלייהו, במסכת, ובפוריא ובאושפיזא,

כתב המהרש"א, בפוריא. עיין פרש"י ותוס', עוד י"ל, ע"פ מ"ש פ"ק דמגילה (מגילה ז' ע"ב), דחייב אדם לבסומי בפוריא, "עד דלא ידע", בין ארור המן כו', עבידי רבנן דמשנין לומר

דלא ידע, גם אם הוא אינו מבוסס כל כך וידע, ע"כ דברי המהרש"א.

פרשת צו

טז, למה לא אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח יעסוק בתורת נסכים

איתא בגמרא (מנחות ק"י ע"א), מאי דכתיב (ויקרא ז' ל"ז) "וזאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים", "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. ע"כ,

איתא בגמרא (יומא ע"א ע"א), הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, ע"כ,

מעשה בהגאון רבי מאיר אריק ז"ל, גאב"ד בוטשאטש, שנכנס אל מרן אדמו"ר האמרי אמת ז"ל כשנודמן לעיר וינה, והיו משוחחים בדברי תורה.

בתוך הדברים שאל הגר"מ אריק ז"ל, אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין על גבי המזבח, ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין. ולמה לא מצאו עצה יותר פשוטה, שילמד הלכות נסכים, כדרך שאמרו בכל הקרבנות (מנחות ק"י) "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם",

כהרף עין השיבו רבינו האמרי אמת זצ"ל בקיצור, "הרי לא נאמר בפסוק במפורש" (יעס שטייט דאך נישט"י). והגר"מ למשמע הדברים הסמיקו פניו מרוב התרגשות.

כשיצא מעל פניו אמר לתלמידו שליווה אותו, פלאי פלאים, כבר שאלתי שאלה זו להרבה גאונים, ותירצו לי באופנים שונים ואף אחד מן התירוצים לא נתקבל על לבי, הנה בא הרבי מגור והשיבני תשובה כ"כ פשוטה ונכונה, שהרי באמת בגוף הפסוק בחומש לא נאמר נסכים, כלומר, מאחר שכל ענין זה שהעוסק בתורת קרבן כאילו הקריבו, למדנו ממקרא "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים", ובפסוק זה לא נזכרו נסכים, לכן לא שייך לקיים בזמן הזה מצות ניסוך היין אלא בממלא גרונם של תלמידי חכמים יין.

ובהערות שם (דף על הדף יומא ע"א ע"א) מופיע הוספה בשם אדמו"ר הפני מנחם זצ"ל, שהגר"מ אריק הוסיף באותו ענין, דיקא נמי שאמרו "הרוצה לנסך" ולא אמרו "כל הממלא גרונם כאילו ניסך יין ע"ג המזבח" כמו שאמרו בשאר קרבנות, אלא הכוונה "כל

הרוצה" "ואין סיפק בידו להשיג חפצו ע"י לימוד ההלכות, בגלל שענין

זה אינו נוהג בנסכים, כפי שביאר האמרי אמת, העצה היחידה עבורו היא למלא גרונם של תלמידי חכמים יין. (ראש גולת אריאל ח"א ע"י שיי"ט)

יז, ע"י מעשה שהיה ביאר האמרי אמת הרוצה לנסך בצחות

איתא בספר אמרי אמת ליקוטים (ע"י קיח), כל פעם שהיה מברך ברכת המזון בשלחן, היה אחיו רבי משה בצלאל זצ"ל הי"ד, נותן את הכוס על ידו, פעם בהיותו בלודמיר כשהגיעו בהשלחן לברהמ"ז, לקח חסיד אחד שלא היה בן תורה את הכוס, ונתנה לידו,

כנראה שהקפיד ע"ז [הגם שהיה ברשות רמ"ב], כי מיד אחר ברכת המזון אמר האמרי אמת בשחוק קל על פניו, איתא בגמ', הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונם של ת"י יין, למה לא אמרו חז"ל הרוצה לנסך יין יעסוק בפרשת נסכים, כשם שאמרו על העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו'. אלא נראה שחכמים השאירו קרבן אחד שיוכל להקריב גם מי שאינו יודע ללמוד ע"כ.

יח, ביאור ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין

איתא בגמרא (יומא ע"א ע"א), הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין, שנאמר (משלי ח' ד') אליכם אישים אקרא. ע"כ, רבו הפירושים איך יש ללמוד מהפסוק,

איתא בגמרא (ברכות דף נה עמוד א) כתיב (יחזקאל מא כב) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', פתח במזבח וסיים בשלחן! רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: כל זמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו - שלחנו של אדם מכפר עליו.

איתא בגמרא (ברכות דף מה עמוד א) שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, מנא הני מילי? רבי אבהו אמר מהכא: כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקיננו.

מבואר כי שולחנו של אדם הרי הוא כמזבח, ואמרו ז"ל הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין, ויש לפרש, לנסך יין ע"ג המזבח, שהוא שולחנו של אדם, יש לו לכבד ת"י בברכת הזימון, ונלמד מהכתוב כי שם ה' אקרא, וזהו שלמדו מהכתוב אליכם אישים אקרא, שהו ברכת הזימון,

יט, מה שאמרה תורה לאמור הנראה כמיותר כיוון שאמר צו, בנין אריאל

כתיב (ויקרא ו' א') "וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו",

יש להבין, מאחר שאמרה תורה צו את אהרון וגו', שהוא צווי על הבאת הקורבנות, א"כ למה היה צ"ל אל משה לאמר, הרי הוא אומר צו,

ביאור הבנין אריאל ע"ד אומרם ז"ל

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ג ע"ב), אמר רבי יהושע בן לוי, בזמן שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה, שכר עולה בידו, מנחה, שכר מנחה בידו. אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן, שנאמר (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלהים רוח נשברה", ע"כ,

כ, יותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס בנין אריאל בדרך הלצה

כתב הבנין אריאל, יש לומר בדרך הלציי דבאמירה זו שיאמרו הכהנים לישראל יגיע להם **חסרון כיס**, כי אמרו חז"ל (סוטה ה) כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקדוש ברוך הוא, אדם מקריב עולה שכר עולה בידו כו' אבל אם הוא שפל רוח כאילו הקריב כל הקורבנות שנאמר (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלהים רוח נשברה"

הרי בהשפלות ונמיכות רוחו יכול למנוע את עצמו מלהביא קרבן, ויפסידו הכהנים חלקם, וכמו כן יש לומר במ"ש (במנחות ק"י) "כל העוסק בתורה כאילו הקריב" וכו' שכל אדם יכול לעשות כן ולפטור את עצמו מלהביא קרבנות

והרי בזה חסרון כיס לכהנים, ואפ"ה צריכים הם להגיד לישראל את כל הדברים האלה, **שהעוסק בתורה כאילו הקריב, ושהקב"ה מואס במדת הגאווה**, וזהו במקום שיש חסרון כיס דקאמר רבי שמעון, ומדוקדק מלת לאמר, כך נ"ל בדרך הלציי לקחת מוסר השכל. עכ"ל בנין

ביאורו שגם אם יש לכהן חסרון כיס במה שיאמר למביאי הקרבן כי עיי שלומד תורת הקרבן ה"ה כאילו הקריב, וגם עיי שפלות ה"ה כאילו הקריב כל הקורבנות, ועיי זה הכהן נחסר, בכל זאת יש לו לומר, ועיי יש לזרז ביותר. ע"כ ביאור הבנין אריאל.

כא, ביאור הכונה שאמר לאמר ע"ד מאמר הרבי מקאצק

יש לבאר הכונה באומרו לאמר הנראה כמיותר כיון שאמר צו, נל"ל שאומרו **לאמור** מכוון אל **ההכנה להקרבת הקרבן** שהוא עיי לימוד ועיסוק בתורת הקרבן, וזהו לאמר שהכהן צריך לזרז את מקריב הקרבן להכנה לקרבן, וראה להלן **מאמר הרבי מקאצק** בענין **הכנה לקרבן**.

כב, קורבנות ישראל חביבין לקב"ה יותר מקורבנות המלאכים הרבי מקאצק

איתא במדרש (ילקוט שמעוני תהלים רמז תשסו) אמר רבי יהושע בן לוי כמה גדולים **נמוכי רוח**, שבזמן שבית המקדש קיים, אדם מביא עולה,

שכר עולה בידו. מנחה, שכר מנחה בידו. אבל מי **שדעתו שפלה**, מעלה עליו הכתוב **כאלו הקריב כל הקרבנות**, שנאמר (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלהים רוח נשברה", ע"כ,

איתא במדרש (ויקרא רבה פרשת צו פרשה ז' ו') א"ר לוי נימוס וקלוסיים הוא **שכל המתגאה אינו נידון אלא באש שנא' (ויקרא ו' א') "היא העולה על מוקדה"**,

דור המבול עיי שנתגאו לא נדונו אלא באש **סדומיים** עיי שנתגאו לא נידונו אלא באש **פרעה הרשע** עיי שנתגאה לא נדון אלא באש, **סיסרא הרשע** עיי לא נדון אלא באש, **סנחריב** עיי שנתגאה לא נידון אלא באש **נבוכדנצר** עיי שנתגאה לא נידון אלא באש **מלכות הרשעה** אינה נידונית אלא באש, ע"כ, עיי"ש,

ויתכן לפרש בזה מלת לאמר הכתובה כאן, שיש לומר דה"פ, "צו את אהרן ואת בניו" שמהם תצא תורה לישראל, **ככתוב** (לקמן י"א) **"להורות את בני ישראל"** ונאמר ביחזקאל (מ"ד כ"ג) "ואת עמי יורו" וכו',

וגם לפי שהם המקריבים קורבנות של ישראל, שורת הדין שיאמרו להם עבודה זו מה טיבה, ועל מה זה היא באה לרצות, כדי שיכוונו כולם את לבם לכך, למען היות לכולם לב אחד לאבינו שבשמים,

ונצטוו הכהנים לאמור לישראל ענין הקרבת העולה והקטרת האיברים על מוקד אש המזבח שהיא באה **תמורת האש** הראויה לבוא על האדם עצמו שנשתקע במדת הגאווה, למען דעת כמה קשה מדה זו להתרחק ממנה עד קצה האחרון,

וכמו שהרחיבו גדולי החכמים בדבר הזה, והמשילו המדה הזאת לחמץ שאוסר בכל שהוא, ואין ביעורו אלא שריפה, כמבואר בכלי יקר ובשל"ה ובמהר"ם אלשיך יע"ש,

ולפי"ז איו הלשון לאמור מיותר, שבא לומר כי על הכהני יש לאמור להני ישראל טיבו של קרבן, עכ"ד בנין אריאל בביאורו את מה שאמרה תורה **"לאמר"**,

איתא במדרש, (תנחומא צו אות א') **כתיב** (ויקרא ו' ב'), **"זאת תורת העולה"**, זש"ה (תהלים פ"ט), "כי מי בשחק יערוך לה' ידמה לה' בבני אליהם",

אמר הקב"ה, אילו הייתי מבקש קרבן, וכי לא הייתי אומר **למיכאל שהוא אצלי**, להקריב לי קרבן,

וממי אני מבקש קרבן, מישראל, וכן הוא אומר בלחם הפנים (ויקרא כ"ד ח') "ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה'", **עכ"ל המדרש**,

ביאור הרבי מקאצק בלשון יערוך ויערכנו

בספר רמתיים צופים (סימן ג'), כתב **ביאור דברי המדרש** בשם אדמו"ר **מקאצק** זי"ע, מה ששמעתי מכ"ק אדמו"ר האלקי וכו' **מנחם מענדל זי"ע** מגאריי. אחרי זה נתגדל בטאמשוב **ובקאצק**. ושם מנוחתו כבוד, וז"ל,

ביאור דברי המדרש הם, דאף שכל בניין העולם ותיקונו תלוי **במעשי עם בני ישראל**. אף על פי כן, אין הסברא נותנת שמעשי בני אדם יהיו נאים ונבחרים יותר ממעשי המלאכים. **כי בודאי מעשה המלאך זך ונקי יותר ממעשה בן אדם** אשר הרכבתו מוכן לכח הרע,

אך לענין ההכנה, שיגיע לשלימות אמיתת המעשה, אשר על ידה יבוא האדם **להתדבק בו יתברך**.

בזאת מעשי בני אדם יותר מעולים. כי האדם מסובך **בסבך המניעות** העצומות הסובבים לו בכל עת באשר הוא קרוץ מחומר. לא כן **מלאכי מעלה** אשר המה קדושים וטהורים בעצם, ואינם גשם כלל ולא יפול בהם **שום השתנות**,

וזה **פירוש המדרש**, "כי מי בשחק יערוך לה'". **יערוך**, הוא בחינת **הערכה** היינו **הכנה להמעשה**. האם תפול כלל בין דרי מעלה. כי הלא המה אינם כלל בגדר **הכנה רק במעשה** לבד, ונמצא בזה,

באם הייתי חפץ בהמעשה עצמה, הייתי מצוה **למיכאל** שיעשה, כי בודאי מעשיהם **זכים ונקיים יותר ממעשיכם**.

אבל כשצויתי לכם מוכח מזה, שאין אני חפץ **בהמעשה עצמה**, רק **ההכנה וההערכה להמעשה**. וזאת שלכם הוא **יפה יותר**. הדא הוא דכתיב **יערכנו לפני ה' דייקא** וגו'. והבן הדברים כי המה עמוקים מאוד, ע"כ בספר **רמתיים צופים** בשם **האדמו"ר מקאצק** זי"ע.

ההבדל בין הקורבנות בזמן שביהמ"ק היה קיים ולאחר שנחרב

איתא בגמרא (מנחות דף ק"י ע"א), **כתיב** (דברי הימים ב פרק ב' ג'), "הנה אני בונה בית לשם ידוד אלקי, להקדיש לו, להקטיר לפניו קטרת סמים, **ומערכת תמיד**, ועולות לבוקר ולערב, לשבתות ולחדשים ולמועדי ידוד אלקינו, **לעולם זאת על ישראל**",

מהו לעולם זאת על ישראל ביאור המהרש"א

"**לעולם זאת על ישראל**", א"ר גידל אמר רב, זה מזבח בנוי, ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן,

כתבו התוספות, היינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה, ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון,

ומבאר **המהרש"א**, **דלעולם**, קאי אלאחר חורבן הבית, שבטלו הקורבנות, ומיכאל עומד להקריב,

לפי"ז מבוארים דברי המדרש כמין חומר

עפ"י מה שביאר הרבי מקאצק, כי **יערכנו** הוא **ההכנה וההערכה להמעשה**, ולכן ביקש הקב"ה קרבן מישראל, שיש להם את **ההערכה וההכנה**, וכל זאת בזמן שביהמ"ק היה קיים, שבנ"י עושים גם את **ההכנה וגם את הקרבן**,

אבל בשעה שאין לנו מקדש להקריב הקרבן, ואנחנו יכולים רק להביא **ההכנה והרצון**, אומר הקב"ה **למיכאל השר הגדול**, הקרב אתה לי הקרבן. וזהו **"לעולם זאת על ישראל"**, שבזמן הזה בני"י עושים **ההכנה ומיכאל השר הגדול מקריב הקרבן**

ביאור בלשון הכתוב ומערכת תמיד

ומערכת תמיד, שזה הוא **ההכנה וההערכה**, כמ"ש לעיל, כי בחינת **הערכה** היינו **הכנה להמעשה**,

וההכנה תהיה **לעולם על ישראל**, כביאור המהרש"א, והכוונה בזמן הזה. לאחר החורבן,

א"כ **מבואר באר היטיב**, דבזמן הבית, היו ישראל עושים גם **ההכנה וגם הקרבן**, ובזמן הזה, נשאר **ההכנה** בידי ישראל, **והקרבן** נעשה ע"י מיכאל השר הגדול.

כתיב (משלי ט"ו כ"ז) "עוכר ביתו בוצע בצוע ושונא מתנות יחיה",

איתא בגמרא (חולין מ"ד ע"ב) אמר רב חסדא, איזהו "שונא מתנות יחיה", זה הרואה טרפה לעצמו,

כתב רש"י, זה הרואה טרפה לעצמו, כשנולד ספק טרפות בבהמתו, ונראה בו טעם לאיסור, וטעם להיתר, ואינו חס עליה ואוסרה, **ודאי שונא מתנות אחרים הוא**, שאף על שלו אינו חומד להכריע להיתר, עכ"ל רש"י,

מבואר א"כ, דמי שאינו חומד להכריע להיתר בספק איסור שלו, הרי זה סימן כי הוא השונא מתנות, ויש בו בטבע מולד או בטבע נרכש, את הרצון לתת, ולא את הרצון לקחת, ועליו אמר הכתוב "ושונא מתנות יחיה",

בדרך זו אפשר לבאר הכתוב
"רודף צדקה וחסד ימצא חיים"

בכך אפשר לפרש הכתוב, (משלי כ"א כ"א) "רודף צדקה וחסד, ימצא חיים צדקה וכבוד". כי מי שהוא רודף צדקה וחסד, הרי הוא מי שנותן משלו לאחרים, והרי הוא אוהב לתת, ושונא לקחת מתנות, ואמר הכתוב שונא מתנות יחיה,

פירוש, לפי שהוא שונא מתנות וא"כ הוא אוהב לתת לאחרים ועיי"כ יחיה כלומר ימצא חיים, בכך מבואר הכתוב "רודף צדקה וחסד, ימצא חיים"

כה, רמז בדרך צחות לחגירת אבנט בשעת תפילה

כתיב (ויקרא ח' ז') "ויתן עליו את הכתנת ויחגר אותו באבנט, וילבש אתו את המעיל, ויתן עליו את האפד, ויחגר אתו בחשב האפד, ויאפד לו בו",

ובמסורה, פסוק זה הוא, חצי התורה בפסוקים, רמז נאה יש כאן לחגירת אבנט

איתא בשו"ע סי' צ"א, כי חגורת האבנט, הוא לחלק בין שני חלקי גופו של אדם, וכן נפסק, וכאן בפסוק שאומר ויחגר אותו באבנט, מחלק בין שני חלקי התורה, ומוכח דהאבנט לחלק יצא,

וכן הוא אומר בלחם הפנים (ויקרא כ"ד ח') "ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה'", **תמיד** מאת בני ישראל ברית עולם, פירוש תמיד ולעולם דקאי על ההכנה, שמכאן הביא המדרש ראייתו,

אשרנו מה טוב חלקנו שאנו זכאים לעשות ההכנה לקרבנות, עד שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ושם נעשה לפניו גם ההכנה וגם הקרבן, אכ"ר.

כג, גדולים מעשי חייא עד כמה יש לכוון בהכנה לתלמוד תורה

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ה ע"ב), אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא, בהדי דידי קא מינצית, דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל, מאי עבידנא, אזלינא ושדינא כיתנא, (זורע אני זרעוני פשתן) וגדילנא נישבי, (וקולע ממנו רשתות

ומכמורות) וציידנא טבי, (ואני צד צביים), ומאכילנא בשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא, (ומתקן אני מעורותיהם קלפים) וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא, ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי, היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא,

מקשה המהרש"א, למה עשה רבי חייא כך, שגידל פשתן, וקולע רשתות לצוד בהם צביים, לעבד עורות לכתובת התורה, ולא היה לוקח ממוכר העורות, את העורות לכתוב עליהם את התורה ללמדה לבני ישראל,

מתרץ המהרש"א, דההכנה לכתובת התורה, צריך להיות, ללא כל כונה אחרת שלא לש"ש, ואילו היה קונה את העורות ממוכר העורות, היה כאן שיקול של רווח אצל מוכר העורות, וזה פוגם בהכנה לכתובת התורה ללמד תינוקות של בית רבן, ולכן היה צריך מתחילה לגדל את הכותנא לשם תורה ומצוה. ע"כ דברי המהרש"א.

מבואר, עד כמה יש חשיבות לכך שההכנה ללימוד התורה תהיה ללא שום כונה אחרת מלבד המטרה של לימוד התורה ללמדה לבני ישראל.

כד, שונא מתנות זהו הנזהר בספק טריפה בבהמתו

כתיב (ויקרא ז' כ"ד), "וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה, ואכל לא תאכלהו",

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות
אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555 נייד 0527-616166
מייל v0527616166@gmail.com